

CONSTANȚA

APARE DUMINICA

Anul III. Nr. 119.

Constanța, Duminică 14 Maiu 1895.

20 bani număr

Constanța 13 Maiu 1895.

Ale tale d'intru ale tale

Cetitorii acestui ziar știu că n'avem reul obicei de a ne ocupa de persoane în acest loc de cât în cazuri extreme, când interesele generale sunt atinse. În alte împrejurări n'am făcut, tot-d'a-una, de cât cea ce nu puteam evita în focul combaterii pentru triumful ideilor ce profesam.—Chiar când am fost siliți a alipi și nume proprii de unele porniri și fapte ce atingeau aceste interese, nici o-dată n'am părăsit terenul celei mai stricte obiectivității.

Dacă acum suntem siliți a mai ridica încă o persoană până în primele șiruri ale ziarului, este că destainuirile unor fapte imputate fostului revizor școlar al Dobrogei și actual director și profesor la Școala Normală din Constanța a emoționat toate straturile societății dobrogene; moralitatea publică fiind atinsă în cel mai înalt grad.

Faptele ce impută șefului lor cel doi colegi ai lui Bănescu instrumentându-se de parchet, unde sunt citați ca martori o sumă de persoane din toată regiunea provinciei, nu ne vom ocupa de dăsele, așteptând verdictul justiției nepărtinitore.

De alt-ceva ne vom ocupa noi asta-și; vom satisface curiozitatea publicului asupra cauzelor ce au dat naștere acestui scandal ce pune în mișcare populațiunea a două districte.

Toți din localitate, cari cunosc raporturile mai mult de cât intime ce esista până acum între Bănescu și profesorii sei, se miră cu drept cuvânt de această izbucnire de resentimente.

Explicația e ușoară pentru vechii locuitori ai Constanței mai cu seama.

N'a fost și nu este om în localitate, care, apropiindu-se prea

mult de Bănescu, să nu fi regretat mai târziu.

Deviza lui pare a fi: *compromite și-și stăpânește*; iar unde nu, *lovește-î, dar tot-d'a-una pe la spate*.

A început ast-fel dela prima lui venire în Constanța, se refușe acum cu cei doi foști colegi și va termina de sigur cu antreprenorul ce va fi pentru construcția Școlii Normale.

Ar fi nepoliticos din partene și fara folos pentru cetitori a face istoricul raporturilor sale sociale, când dulci și cordiale, când înveninate ori perfide cu aceleși persoane, până când a reușit a se isola de toți oameni serioși și independenți.

Dela cel dintâu prefect, până la cel din urmă, din anul trecut, nimenea n'a plecat din Constanța fara a fi desilusionat de imbierrile acestui *personagiū*. N'a fost serviciu public în care Bănescu să nu se fi amestecat; mai n'a fost funcționar cu care să nu fi avut ceva de furcă. Ani de zile a fost la masă cu foști primari și șefi de serviciu, și n'a ramas unul pe care să nu-l fi calomniat în urmă, până când a reușit a se închide acum în zidurile Școlii Normale în antoragiul câtor-va siliți ai păstra prieteșugul.

Doi dintre acestia sunt denunciatorii lui de ași: doi gazetari pasionați, cari pe lângă misiunea de-a-l fi ridicat în slava cerului, pe dănsul și școala ce a format în detrimentul învățământului public, mai făceau din când în când și alte servicii de dănenul moral al școlii sale. Institutorul Chirescu din Cernavoda cade victimă unei infame scrisori anonime. Remușcarea a coprins pe cei ce au făcut-o, o retractează, dar din nenorocire prea târziu, nefericitul Chirescu murise.

Eată simburile care a dat naștere arborelui foetid ce pestilențiază totă atmosfera Dobrogei.

Acăsta și altele au fost cauza ocașională de trezire a sentimentelor; iar ca efect, încercarea lui Bănescu de a alunga din școala pe cei doi colegi.

Motivele erau plausibile: Magura și Mohor sunt transilvaneni și agitatori ligisti. Când s'a dovedit în *de fața* ministrului că nu sunt adevărate nici una nici alta, că numiții nu sunt nici macar membrii la Liga, pe care din contră au atacat-o în ziarul lor, s'a pornit o furie de adunări de documente și fapte, cu cari să se zdrobească Bănescu pentru tot-d'a-una, fara a se gândi că unele din armele întrebuintate sunt nedemne și pot zdrobi chiar pe acei ce le-au folosit.

Noi nu vom apăra pe cei ce n'au mai respectat nici sanctuarul familiei, pe acei ce ne insultau o-dată în mod destul de trivial în gazeta patronată de Bănescu; dar nici nu putem erta pe acei ce a pus pe institutorul din Medgidie D. Popescu să subscrie în numele lui Bănescu 100 lei pentru Liga, din care n'a dat nici un ban, nereușind la presidenție; dar pe care apoi a insultat-o iar acum o face agitatore și subversivă înaintea ministrului Cultelor numai spre a-și ajunge scopurile lui meschine.

Ce ai avut, ce și-a făcut Liga, Domnule Bănescu? Un membru din adunarea de alaltă-eri și permite ași recita urmatorul pasagiū din „Traumbilder“ ale lui Heine:

„Im Traum sah ich ein Menschen, klein und putzig.

„Das gieng auf Stelzen Schritte „ellenweit.

„Trug weisse Wäsche und ein feines Kleid.

„Inwendig aber war es grob „und schnultzig.

„Inwendig war es jämmerlich nichtsnutzig.“

Mediteaza asupra lor.

PROIECT

pentru alimentarea cu apă a orașului
Constanța.

RAPORT PRELIMINAR

Însărcinat a studia și prezenta un proiect pentru Alimentarea cu apă a orașului Constanța, m'am îndatorat a face Administrațiunii comunale (1), prealabil presintării proiectului, un raport în care să schițez, cu toate amănunțele și calculele necesare, ante-proiectul lucrării.

Spre satisfacerea acestei obligațiuni voi indica, în paginile ce urmează, considerațiunile cari m'au condus la alegerea sorgințelor de captat și voi expune modul în care m'îmi propun a proiecta captarea, aducerea și distribuțiunea apei, cum și costul la care se prevede, că se vor ridica lucrările.

Cătuarea apei

D. Inginer D. Zossima, care a avut ocaziunea a cunoșce Dobrogea hidrologia și a bine-voit, ca atare, a Dobrogei m'ajuta în căutarea apelor de cari Constanța are trebuință pentru alimentarea ei, împarte provincia română de peste Dunăre, din punctul de vedere hidrografic, în trei regiuni distincte.

Aceste-a, cu caracterele cele deosebite în privința apelor, sunt:

I. *Regiunea Tulcei*, cu un teren accidentat și puțin permeabil, udată de mică dar numeroase cursuri de apă, din cari unele ca Saraiul, Toparcea, Aiormanul, Cernea, etc. se varsă în Dunăre, iar altele ca Telița, Taița, Slava cerkezescă, Slava rusescă, Beidantul, Hagi, Avat și altele și duc apele în Marea Neagră. Unul din cursurile de apă ale acestei regiuni, Casemcea, alimentat de scurgerile unui mare număr de văi, traversa județul Constanța în partea lui de Nord și se varsă în lacul Tașaul;

II. *Regiunea Silistrei noi*, care are un pământ d'asemenea puțin permeabil și este acoperită de păduri. Ea e traversată de văi cuclin spre Dunăre, în fundul căror-a curg numeroase isvóre, cum: Dobromirul, Enişenlia, Caraulacul, Cuzgunul etc, isvóre din cari Almanlăul formeză chiar un mic pârâu. Isvórele acestei regiuni, captate în vecinătatea orașului Ostrov, sunt conduse prin panta naturală pentru a alimenta Silistra din Bulgaria;

(1). În trei luni după remiterea de către Primăria a planului și nivelmentului orașului, remitere care a avut loc la 5 Ianuarie 1895, cu adresa Primăriei No. 16 din 3 Ianuarie a. c.

III. *Regiunea Constanței*, întinându-se pe o distanță de 20 — 70 kilometri li jurul orașului cu acest nume, e caracterizată prin lipsa absolută de păduri și printr'o mare permeabilitate a solului. Din cauza acestei permeabilități, nici un curs de apă, nici un lac interior nu se ține la fața solului, Vegetațiunea, favorizată primă-vara de umiditatea atmosferei, se usucă pe timpul călduros al veri, pământul neputând întreține cu înlesnire umezeala, din cauza marii lui permeabilități.

Apele de ploaie căzute într'această regiune, se infiltrează repede în pământ, pentru a forma pe fundul văilor cursuri suptereane de apă cu scurgere în mare, sau pentru a alimenta câte-va întinse lacuri ce dunele mării rețin pe litoral.

Apele suptereane din regiunea Constanței. Erea naturală ca, înainte d'a întreprinde ori-ce altă exploatațiune în depărtatele regiuni ale Tulcei și Silistrei, să examinez dacă cursurile de apă subterană din apropierea Constanței nu pot să resolve căștiunea, cu atât mai vortos că acest fel de apă se oferă avantajos pentru alimentarea unui oraș, cel puțin prin faptul că apele suptereane sunt în genere apărate de contaminațiune.

La Vestul și Sudul Constanței sunt șesuri întinse, la un nivel de vreo 40 m. asupra feței mării, așa că, pe aceste șesuri apele suptereane nu se pot găsi de cât la adâncimi relativ mari. În spre Nordul orașului însă, șesul este întrerupt de ridicături de pământ și tăiat de văi din cari unele, în partea despre litoral, au fundul la 4 — 5 m. d'asupra nivelului mării.

În văile din Nordul orașului sunt dar de căutat apele suptereane ale regiunii.

Că mai apropiată dintr'aceste văi este cea disă «a Cișmelei» la 4 km. distanța numai de la bariera orașului, ier apa subterană este pusă în evidență aci prin numeroase puțuri ce exista în localitate și printr'o cișmea construită în marginea soselei Constanța-Tulcea, la 1 km. mai spre Nord de comuna Anadolkiol.

Dintr'această cișmea, al cărui debit este de 2 litri pe secundă și din puțurile văiei, se aprovizionează numeroșii sacagii cari singuri deservesc astă-đi trebuințele de apă de bēnt ale Constanței.

De și cursul supteran de apă din

valea Cișmelei este incontestabil, nu m'am oprit mult asupra-i, pentru că, mai întelū, dacă ași fi făcut săpături pentru captarea acestor ape, aș fi espus, pōte, la secare fântănele localității, suprimând ast-fel, cel puțin temporal, singurul mijloc de alimentare ce are astă-đi Constanța și, apoi pentru ca, puțin mai departe, exista o a doua vale, în care presupusesem un curs supteran de apă mult mai important de cât acela din valea Cișmelei.

În această a doua vale dar am dispus lucrările de căutări ale apelor suptereane.

Valea supusă exploatațiunii tale șoseua Constanța-Tulcea la vreo 7 kilometri de oraș și se întinde, ca și valea Cișmelei, până în lacul Siut (Siut ghiol). Lângă lac, valea este situată pe teritoriul comunei Palaz și aparține d-lui Toma Anastasiu.

Fundul văiei, la extremitatea ei, eerea coperit cu o mare mlăștină cu stuf, la un nivel cu vreo 3 m. d'asupra nivelului lacului. Din mlăștină curgea în lac, prin mai multe virōge, o însemnată cantitate de apă. Una dintr'aceste virōge, avēnd un debit pe care l'am constatat la 31 August 1892 a fi de 5184 m. c. pe đi, pune în mișcare o mică moară de măcinat, *mōra lui Caragia*.

Câte-va șanțuri cu scurgere în lacul Siut a fost deștul d-lui inginer Zossima d'a scurge mlăștina și apoi, prin arderea stufului după densă, a o transforma într'o suprafață de pământ de vreo 20 ectare întindere, perfect visitabilă.

În câte-va puncte ale suprafeței ast-fel desecată și curățită, se observă nișce găuri în pământ, de 0",50 — 0",80 diametru, din cari curenți continui de apă ies la suprafață, pentru a se deversa în lacul Siut prin șanțurile săpate de curēnd.

Cantitatea apelor eșită dintr'aceste găuri s'a măsurat a fi de 64 litri pe secunda sau de 5529 m. c., 600 pe 24 ore.

Ca calitate, apa este limpede, fără veri-un miros, plăcută la gust și însemna 26 grade la idrotimetrul frances.

Una din găurile din cari iese apă, este ghisduită cu o zidărie de piatră, iar șanțul de scurgere prin care s'a desecat mlăștina, a tăiat în mai multe puncte un mic apeduct supteran, zidit, de secțiune rectanglară, coperit cu două cărămiđi înclinate

una spre alta, apeduct prin care curgea un curent de apă.

Caracterul hidrografic al văii, «galgăiele» de apa din fundul ei, abundența apei, calitatea ei și dovedile incontestabile că apele văii de la Palaz au fost captate și conduse ordină, la o epocă ce rămâne de determinat, m'au fixat asupra localității, în care, d'acord cu avisul amicului meu d. inginer-inspector general de Poduri și Șosele *Mironescu*, am dispus continuarea studiilor.

Sondage. D. inginer *Zossima* a infilțat în valea de la Palaz câte-va sondage de 0^m,15 diametru.

După un strat de teren marno-lacustru, strat care are o grosime aproximativă de 1^m,40, sonda a străpuns o argilă impermeabilă, variând în diversele puncte perforate de la 0^m,80 la 3^m,10 grosime.

Sub argilă s'a întâlnit un strat aquifer din care, îndată ce a fost atins, apa s'a ridicat în colona sondei, în unele puncte cu câte-va centimetri d'asupra solului, la suprafața cărui-a început să curgă, iar în altele la câte-va centimetre sub fața lui, stabilindu-se peste tot la un nivel care, la epoca sondării, era cu 5^m,00 d'asupra nivelului mării.

Infilțată mai adânc, sonda, după ce a traversat stratul aquifer, a cărui grosime s'a constatat cu această ocaziune a varia de la 0^m,70 la 3^m,00, a întâlnit din nou argila compactă, impermeabilă. Indată ce vârful tubagiului sondei a pătruns într'acel al doilea strat de argilă și s'a pompat apa rămasă în colona sondagiului, această a rămas seacă.

«Galgăiele» naturale din valea de la Palaz—asemănate celor ce există în Sahara sub nume de *bebur* sau *chiria* (1)—și sondagele practicate într'această vale mi-au dat convingerea că avem aci un puternic curent supteran de apă ascendentă, provenind din precipitațiunile atmosferice cari se infiltră pe suprafața platoului permeabil din regiunea Constanței, circulă prin calcarul jurasic cu crepături ce formează baza platoului, pentru a veni să se deverse subteran în lacul Siut.

Am cerut Primăriei a face să se constate calitatea apei luată din sondagele practicate în valea de Palaz.

Eată rezultatul analizei chimice și examenului bacteriologic obținut

de Institutul chimic Bucuresei, așa cum rezultă din comunicațiunea ce mi-a făcut Primăria la 2 Noembrie 1894. cu adresa No. 8038.

Supusă evaporățiunii până la 120° C., apă de la Palaz lasă un residuu de corpuri fixe minerale de 0,5110 la mia; la desecațiune până 180° C., aceste corpuri au fost găsite în cantitate de 0,5004 la mia. Clorul este reprezentat cu 0,0778 la mia, oxidul de calciu cu 0,7042, iar oxidul de magnezin cu 0,0605 la mia. De acid carbonic și surfuric apa de la Palaz este liberă, Gradul idrotimetric este reprezentat prin 15,89 grade germane sau 28,37 franceze.

Ca constituțiune organică, apa de la Palaz se prezintă cu materii organice ne-oxidate dosabile prin 0,00175 oxigen la mia, cu 0,000735 amoniac la $\frac{0}{100}$, cu urme abea perceptibile de albuminoide amoniacale și acid azotic și liberă de azotite, azot neoxidat, or de compuși sulfidrici și cianidrici.

În resumat, «menționata apă — se exprimă d. dr. *Bernath* în adresa sa No. 1344 din 24 Oct. 94 — se prezintă liberă de sporofite, ca și de bacterii în genere privită, tot de odată favorabilă ferită de azotofere nitróse și amoniacale. Constituțiunile anorganice ale acestei ape se prezintă în limita maximă tolerabilă a unei ape potabile; din clorure ca și magnezice, sunt de privilegie ca augmentate, dar totuși admisibile. Așa dar, *apa în estiu corespunde exigențelor igienice a unei ape potabile.*

Ca toate apele din regiunea Constanței, ape supterane transversând calcarul regiunii, apele de la Palaz sunt puțin mineralizate, având un titlu idrotimetric înalt. Chiar cele mai reputate ape din Dobrogea, acelea de la Murfatlar, au un titlu idrotimetric care, după examenul d. inginer *Zossima*, nu e de cât cu un grad inferior celor de la Palaz.

Concluziuni. Am vădit că apele ascendente de la Palaz sunt datorite unui curent supteran din care, fără a mai ține seamă de șioiele ce ies natural și se varsă în lacul Siut, numai acela dintr'aceste șioie care pune în mișcare marea lui Caragiu, are un debit de mai bine de 5000 m. c. de apă pe zi. Printr'o captare convenabilă, nu poate fi îndoială că se poate extrage de la Palaz cantități de apă cu mult superioare celor necesare alimentării Constanței.

Debitul acestui curent supteran

este cât se poate de constant, grația întinsului său bazin alimentar, o probă despre acesta fiind Constanța chiar a șioiului care mișca de multă vreme marea lui Caragiu.

În privința calității, analizele făcute ne asigură că apa ascendentă din sondagele noastre este admisibilă pentru o alimentare din oraș. În orice caz, ea e tot așa de bună ca cea mai bună apă ce se găsește în Dobrogea, cea de la Murfatlar.

Pe aceste considerațiuni, avându-se în vedere și apropierea văii de la Palaz de orașul Constanța, cum și facilitatea cu care se poate face captarea, elevațiunea și aducerea apei dintr'această localitate, socotesc a nu putea face mai bine de cât a propune, împreună cu d. inginer-inspector *Mironescu*, admiterea definitivă a apei ascendente de la Palaz pentru alimentarea orașului Constanța.

Informațiunii

D-lui M. Polizu—Micșunesti, mare proprietar în Dobrogea, autor al mai multor opere, i s'a dat de M. S. Regele medalia *Benemerenti Clasa I*, pentru lucrări literare.

Felicităm pe d-l Polizu pentru această meritată distincțiune.

În dimineața zilei de 11 corrent, a plecat din orașul nostru d-l Duca directorul general al Căilor Ferate, după o ședere de câte-va zile în oraș și la moșia d-sale din comuna Palaz.

Tot atunci a plecat din Constanța d-lu General Cantili, fostul comandant al Diviziei. D-sa a fost însoțit la gară de mai toți notabili din oraș și de toți d-nii ofițeri din garnizóna. Luându-și rămas bun de la camaradul său, d-lu Cantili a ținut o frumoasă și atât de emoționătoare alocuțiune, că a stors lacrimi mai multor asistenți.

La 11 corrent neputându-se întruni numărul regulamentar de membrii, adunarea membrilor secțiunii Constanța a Ligii s'au amân timer pentru ziua de 21 corrent, când se vor lua hotărârile prevăzute în adresa de convocare cu oricâți membrii s'ar strânge.

Biuroul va delega pe cine-va crede de cuviința a asista la congresul ce se va ține în București în zilele de 21 și 22 c.

(1) Génie civil; tom X. pag. 330

In opt județe din țară, a căzut grindină zilele aceste, distrugând 10—12 mil. pogone și caudând o pagubă de peste 2 milioane lei, din care numai vre-o 600,000 lei erau asigurate dîce *Coustitucionalul* de ieri

Scirea se menține că în ziua de 6 Iulie, se va face negreșit inaugurarea Podului peste Dunăre, după care M. S. Regele ar pleca în străinătate.

Spre a se finitote lucrările pentru ca trenul să pōtă veni direct din București, s'au adus pe șanțieră vre-o 200 lucrători belgieni. Dacă totuși va rămănea vre-o bucată de apeduct neterminată, trenul va trece pe eșafodagiul de lemn alătura cu traseul principal.

In ședința de Luni, cetindu-se în consiliu raportul d-lui inginer Cucu pentru anteproiectul aducerii apei, după propunerea d-lui consilier G. Șerbănescu, consiliul a admis o descindere la locul de unde este a se aduce apa în oraș, la care va fi invitat și d-l delegat al inginerului spre a da explicațiunile necesari relative la lucrarea ce a făcut.

Duminecă 21 curent se face stînjirea Catedralei, iar Luni a bisericei din Cernavoda, de către Em. Sa Episcopul Dunărei de Jos. În șrezența d-lor miniștrii T. Ionescu și Al. Marghiloman. E probabil ca de această ocazie să vie Corul din Iași.

Rectificăm erōrea din numărul trecut. Lucrările portului consistă din o singură secțiune, în valōre de 12 1/2 milioane.

In truna din ședințele trecute au fost aleși ca membrii în consiliul de administrație al societății «Unirea», d-nii N. Filipescu Primarul Capitalei și d-lu N. Mandrea, Președinte la Curtea de Casație, mare proprietar la Agemler din plasa Mangalia.

O plângere ne este adresată de un român macedonean, Stere din Carol I, căruia i s'a închis cărciuma după stăruința unui concurent puternic interesat din localitate.— Vom reveni.

Asemenea primim o scrisōre că la Murfatlar ar fi funcționând o fabrică de cetățeni români.— Vom da detalii în numărul viitor.

Din mai multe părți ni se spune că funcționarii fiscali de tōte soiurile, aū pornit cu o adevărată

furie pe sequestre și para sequestre; că nimeni ea nu se mai poa mișca de grōza lor.

Vom studia cestiunea.

De inchiriat cu incepere de cum *una casă* situată în strada Plevna, compusă din 5 odăi, antr separat și pivniță, avend bucatăr deosebită cu odăia ei în curte.

Publicațiune

Se aduce la cunoștința amatorilor că în ziua de 1 Iunie ora 10 a m. st. v. se va vinde în portul Constanța la atelierul Serviciului Intineret Portului prin licitație publică următoarele materiale vechi aparținend direcției serv. hydraulic

Fer vechiu aproximativ 1000 kg.
Tuciu vechiu 500 kg.

Caldari de tabla de fer de capacitate 50 litre buc 50.

Oțel vechiu 200 kg

Leannaria vechi diferite m. cub 10

1 Cazan de abur vechiu a draga Portului în greutate aprox de 7000 kg

Franghie de sarmă vechie 500 kg

Objectele mai sus menționate vor vinde în parte sau în total. Resultatul licitațiunei se va confirma în termen de 10 zile de către direcțiunea serv. hydraulic.

Constanța 8 Mai 1895. — No. 145.

Șeful Secțiunei, **Murgescu**.

LIBRARIA ȘI TIPOGRAFIA

„Universală”

36—Piața Independenței—36

GR. M. GRIGORIU

36—Piața Independenței—36

CONSTANȚA

LIBRARIA

Este asortată cu tot ce se atinge de articole de librărie; precum:

Papeterie bogat montată cărți scoaste, de școlă și diferite Romane în limba ROMANA ȘI FRANCEZA

Articole de pielărie, albume de fotografii și poezii, port-notise etc. etc.

Colecțiune de diferite tablouri, cornise pentru fotografii.

JUCARII DE COPII ȘI PAPUȘI.

Parfumerie și săpunuri, Note pentru Piano din țară și străinătate.

TIPOGRAFIA

Asortată cu diferite litere tactura cea mai modernă pōte efectua ori-ce lucrare precum:

Cărți, Ziare, Afize, Registre, Adrese, Circulări, etichete, Cărți de vizită de logodnă, bilete de nuntă, și de doliu.

Deposit de tot felul de imprimate și registre necesare Domnior Perceptorilor, Onor. Primărilor și Eptropiilor de Biserici.

LEGATORIE DE CĂRȚI

Efectuarea prompte și prețurile cât se pōte de moderate.